

СВІДОМІСТЬ В ЕКЗИСТЕНЦІЯХ ДУХОВНОГО БУТТЯ

Л. А. Подолянко

Національний технічний університет України

«Київський Політехнічний Інститут»

імені Ігоря Сікорського,

Київ, Україна

danka017@gmail.com

Відомо..., що весь процес розвитку свідомості людини є творенням себе як індивідуальної істоти, але завжди у світі культури. По своїй внутрішній організації суспільне буття, саме по собі, альтернативне. Та доля вибраних альтернатив, результати їх реалізації завжди залежить як від самих можливостей людини, так і активності протидіючих зовнішніх сил. А саме: економічних, правових, політичних, духовних, з однієї сторони, та від свідомих орієнтацій того чи іншого суб'єкта, на той чи інший характер і порядок смисложиттєвих цінностей, які в свою чергу складають «етичний» порядок самого буття. При цьому, саме духовне буття людини включає в себе формування відношення між Я і світом. В такій ситуації і виникає передумова можливостей людини зробити свій вибір на користь однієї із них. Особистість завжди, при цьому, протистоїть - безособистісному, безвідповідальному та тиранічному. Така ситуація і сьогодення, яку ми споглядаємо... Тому сьогодні, як і завжди, необхідно, формування Я, вільного для свого призначення, бо не має альтернатив..., а це відношення між Я і світом. Через цей зв'язок трансформуються предметно-практична діяльність людини, її культура, її свобода. Культура же, це передумова формування нації і національної свідомості, а тому альтернативи у нашої країни, яка називається Україна, не має, бо вона домагається «національної» свободи... Культура... не гарантує свободи, але гарантує перетворення свідомості більшості..., а остання домагається «національної» свободи. Свобода, як вища цінність, є невід'ємною від індивідуальної суб'єктивності - внутрішнього ядра свідомості. Свобода - є найважливішою умовою, що забезпечує не тільки динаміку культури людини, але й її вільно вибрані цілі та прагнення. В зв'язку з цим, проблема свідомості набуває суто особистісного «значення» у нашому сьогоденні.

Аналіз проблеми духовності показує, що сама людина - це споконвічна філософська проблематика усіх філософських шкіл, течій, напрямів.

Людина, це вічний пошук нею самої себе, «дійсного» буття, бо бажання постати щасливою, вільною особистістю їй дане по її природі. Тому сама її смислова діяльність розкриває ту єдність ... онтології і праксеології. Їх усвідомлене розуміння передбачає залучення об'єктів, що знаходяться в полі інтенцій свідомості, до смислів людської діяльності.

Відомо, що життя є світ, який переживається свідомістю і визначає духовно-світоглядні орієнтації. Але відносна самотійність індивідуальної та суспільної свідомості не означає їх «нейтралізації» від соціальної практики і матеріально-економічних умов життєдіяльності в цілому. Виникає потреба подолати подвійне уявлення про існуючі альтернативи в аспектах монадного буття. Наприклад, коли свобода вибору є всього лише ілюзією, а історія зводиться лише до етапів розвитку і подальшій їх реалізації в економічно-виробничих детермінаціях..., або розвиток суспільства складається із спонтанних, флуктуаційних рішень і дій, заснованих на сваволі суб'єктивно-вольового вибору.

З нашої точки зору, вирішення цих завдань можливе тільки у сфері свідомості як феномену соціальної дійсності. Так, К. Ясперс зазначав: «Дух людини свідомий. Свідомість – той засіб, поза яким немає ні знання, ні досвіду, ні людського буття, ні відношення до трансцендентності. Те, що не є свідомістю, називається несвідомим. Несвідоме – це негативне по багатозначності свого змісту поняття». Таке розуміння свідомості відкриває «культурно-онтологічні» (С.Б. Кримський) перспективи для виявлення предметного поля ціннісно-смислової діяльності.

Сучасні гуманістично-культурні інтенції реального буття людей розкриваються через розуміння того, що свідомість, в значній своїй частині створена послідовністю попередніх поколінь. А в кожному момент існування соціуму народжується знову, «на очах», у потоках думок, вражень, уявлень, почуттів минулих і сьогоdnішніх поколінь. Сама їх фіксація в нескінченному ряді духовно-культурних пам'яток (артефактів, книг, документів, творів мистецтва і т.д.) не заперечує одночасно рухливості, постійної мінливості абрисів свідомості. Така ситуація обумовлена сьогоденням, структурою сучасного суспільства, яке досягло того рівня складності, коли воно розвивається як нескінченна варіативність індивідуальних прогнозів і проектів. Це все, вимагає зміни наших уявлень про свідомість і перехід від матеріально-виробничого буття до «життєвого світу», в якому утворюються дійсні смисли і орієнтації екзистенції.

Таким чином, ми констатуємо факт посилення суб'єктивно-індивідуального начала в інтенціях свідомості. Потрібно перш за все визнати, що виходячи з практики функціонування свідомості, остання детермінована не лише суспільним буттям, але й чисельністю соціальних, культурних, духовних утворень. Свідомість конкретизується в буттесамовизначеннях суб'єкта соціальної діяльності людини і є умовою її специфічно-унікального існування. Саме її існування обумовлене акцентом впливу «колективізму». Світ для людини стає предметом її свідомої життєдіяльності, більше того, власна життєдіяльність на певному етапі розвитку стає предметом її духовно-діяльних зусиль, бо він стає «життєвим світом», в якому індивід «захоплений життям». Все життя людини є світ, який переживається свідомістю людини і визначає її духовно-світоглядні орієнтації.

Свідомість співвідносна зі способом буття суб'єкта і включена в нього. Тому суб'єкт – завжди усвідомлюючий і самоусвідомлюючий. Сам статус суб'єкта нічого іншого і не означає, крім свободи людини.

Відомо, проблема свідомості «замкнена» на всі інші проблеми життя – технічні, економічні, політичні, правові, екологічні тощо, вона «віддзеркалена» в них. Завдяки свідомості людина має здатність пропускати через себе «потік» життя.

Людина в своїй свідомості є існуванням самої себе в якості чистого, або трансцендентального «Я», тобто трансцендентального суб'єкта, що прагне до виявлення екзистенційної істини буття. Іншими словами, головним у виявленні сутності свідомості, це проблема способу і форм усвідомлення людиною свого протистояння світу, самої відмінності від нього, збереження при цьому своєї суверенності, тим самим встановлення нею «власне людської», філософської істини.

В зв'язку з цим проблема свідомості набуває суто індивідуально-особистісного звучання, оскільки акцент переключається на суб'єкт як особистість... Я..., так живу і по іншому жити не хочу..., бо не можу...!